

Universal Declaration of Human Rights - Kasem

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LOGO BAŃA TIGISIM NABIINA NJWE-LAO WADE

PULIM

De na se we nabiina njwea de logo baŃa chega chwoŃa wade maama kugu zege logo maama wopwolo, de chega de yezura baŃa ne.

De na se we de na ba tɔge chega chwoŃa to mo jaane nikantɔgo de tigura de popɔra ko twi nabiina laŃa ne, ye nabiina maama yaa lage se wopwolo de yezura yaa taa wora.

De na se we nɔɔno maama taa tei o tete se tigura de popɔra ye taa wora, fefeo de peenem njwaane, se wade sem ja kuri.

De na se we teene maama taa jege wolim, de ni seem de mimɔɔ.

De na se we "UN Charter" tɔɔ kom paŃe ko se wade sem njwea wolim njwaane se baara de kaana taa ye bedwe logo ywonni de wopwolo de yezura njwaane.

De na se we UN Tigisim teene dem maama ke nimɔɔ se chega chwoŃa wade sem ja kuri nabiina zula de wopwolo njwaane.

De ta na se we ko yaa lamma lanyerane se de ni wade sento kuri se ko ja wopwolo de yezura ko ba logo baŃa.

De Laam wo se we

"General Assembly" dem pe

Logo BaŃa Tigisim Wade sem se ko taa ye woŃ-kolo kodoo na wo woli ko ja wopwolo de logo fɔgem de yezura na wo pa nabiina njwea taa jege kuri logo baŃa maama ne to.

Wadaa 1

Ba loge nɔɔna maama se ba taa ye bedwe mo ba njwea de ba chega seini, ye fefeo teira kɔtaa. We pe ba swa de boboŃa mo se ba taa ye nubiuaane ye ba jege da njwaŃa.

Wadaa 2

Logo baŃa tigisim wade sem pe chwoŃa se nɔɔno maama taa jege chega chwoŃa na wo pa ba njwea taa jege zula to. Wade sem ta we ba ba fee nabiinu o chega chwoŃa ne naa ba cheese o dwi o yetana, o logo lane, o we nɔɔna naa o boboŃa njwaane. Wade sem ta we ba ba jege se ba taa cheese nɔɔno we o ye baaro naa kaane, kwoo o jejegero naa ba na loge o me to njwaane.

Wade sem ta tage se woli da we popɔra ba jege se ka taa wora nabiina laŃa ne ba teo politiksi naa ko wade naa ko na ye kolo to njwaane. Naa ba nɔɔre nɔɔno we o nwoŃi teo kolo ta na wo vere ko tete to njwaane.

Wadaa 3

Ko ye nɔɔno maama chega chwoŃa mo se o taa njwe ye fefeo naa foonee teira.

Wadaa 4

Wadaa kam we nabiin-yeiku naa kabe totona naa kabe pipio daa ye taa wora logo bana ne.

Wadaa 5

Ba ba jege chwonja se ba pa nɔɔno yaare cham yerane ko na wo manje se nabiinu yaare tei to.

Wadaa 6

Nɔɔno maama ye nabiinu mo o ze paɗ o wo me maama logo bana yoba. Logo bana wade sem maama yiga ne, wadaa teira na wo ta we o dae nabiinu.

Wadaa 7

Nabiina maama ye bedwe mo wadaa yiga ne. Wadaa choo nɔɔno maama mo; ka ba pɔɔre nɔɔno ka yaga. Ka kwoli nabiina maama mo se wolo wolo ye cheese o dwonj.

Wadaa 8

Nɔɔno maama wae o sarj nɔɔno o dwonj kɔɔte delo maama wone nenene ko tu na ke o chɔge teo kom wade selo na pa nɔɔno wom njwea ywona to.

Wadaa 9

Ba baa wane ba ja nɔɔno kɔɔ yerane ba gare ba ke o peena diga naa ba zeili o o teo ne pa o vo zoora te-gaa ne.

Wadaa 10

Ba na jaane nɔɔno fee wora se ba di o sareya kɔɔte ne lanyerane ko manj de teo kom wade na tiji tei to ba ni o seene o chɔge naa o wo chɔge.

Wadaa 11

1. Ba na jaane nɔɔno we o chɔge o manje waarem ba na wo di o bora tata ba ba jege chwonja ba te we chɔge fee wora se ba pa ko tu chwonja se o ja lɔya de sareya tiina se ba woli o se ba di taane dem kɔɔte ne.

2. Ba baa wane ba ta we nɔɔno yaa ke o chɔge naa ba ta we o ve se o yaa ke kolo na manje keim chega chwonja ne to, ye ka manja ne wadaa yaa teira ko njwaane. Ko kwaga ne tata ba baa wane ba pa nɔɔno waarem na dage de dwoi waarem delo dwi o deim yaa na wo jwonj o na chɔge manja kalo to.

Wadaa 12

Ba ba jege chwonja ba daane nɔɔno kɔɔ yerane o bobonja keiri seini, naa o diga tiina, naa o sɔɔ de o pwola totona seini. Ba nam ba jege chwonja ba ke o kekeo kolo na wo chɔge nɔɔno wom yu to. Wadaa kanto choo nɔɔno maama mo o kekeo maama seini, ye daanem teira.

Wadaa 13

1. Nɔɔno maama wae o beiri o bobonja na lage tei ye o zoore o bobonja na lage me maama to, o teo ne.

2. Nɔɔno maama wae o nwonj teo de teo, naa o tete teo ne o beiri o vei teo kodwonj ye o jwoora.

Wadaa 14

1. Nɔɔno wolo maama na ne chem o teo ne, o wane o duri o vo o taa zoore sateene dedwonna ne o wopwolo de yezura njwaane.

2. De ko de, o cham dem na dae nenɛene politiksi laɲa ne ko wo taa chamma se o duri o nwoɲ. O na chɔge teo kom wade ɣe mo naa o kekeo kom na wo de UN wade sem na maɲe tei to sateene dedwonna baa se de jwoɲ o mole mole.

Wadaa 15

1. ɲɲɲo maama jege teo, o na nwoɲ me.
2. Ba baa wane ba zeili ɲɲɲo o teo ne, naa ba fee o se o ye leiri teo o boboɲa na lage tei to.

Wadaa 16

1. Baara de kaana na bege ba ti to wae ba di daane ye ba yetana, naa ba na nwoɲ tekolo, naa ba na tɔge Wechoɲa kalo dwi to baa wane ko cheiɲi ba se ba ye di daane ba ɔ ɲɲɲ. Ye ba kadiri seini ba maama ma daane, ba zora de ba ɲwea seini, ye ba wae ba yage daane maɲa de maɲa, ba tete boboɲa na lage tei.
2. Kadiri wio ye baaro de kaane tete yerane na se se ba zo daane, ye ko dae we ɲɲɲo mo fee ba to.
3. ɲɲɲ tiina - baaro de o kaane de o bu - mo ye sayu kugu takeiri wone. Konto ɲwaane tekeiri dem de teo kom maama jege se ba taa ni ba baɲa ne mo, ba taa choo ba wolwanno maama wone.

Wadaa 17

1. ɲɲɲo maama wae o jege o tete nyɲɲɲe wonno, naa o de o badwonna wae ba tei wonno daane.
2. Ba baa wane ba vere ɲɲɲo wonno naa ba pa se o ye taa lage wonno.

Wadaa 18

ɲɲɲo maama wae o boɲ o na lage tei. O wae o ke o boboɲa keiri, o wae o tɔge Wechwoɲa kalo dwi o na lage to; o nam ta wae o leiri o Wechwoɲa naa o boɲem o yerane naa o de ɲɲɲ, ye o bere ɲɲɲa Wechwoɲa kam o taane de o totoɲa seini.

Wadaa 19

ɲɲɲo wae o ɲɲɲɲɲ o boboɲa na lage tei. O wae o te kolo maama o na boɲe o yu ne, ye ɲɲɲo ba jege chwoɲa se o cheiɲi o ni. O wae o beiri labaare o boboɲa o daare o pae labaare dwi maama labaare tɔnno de walese bam maama wone se de jage jei mamma.

Wadaa 20

1. ɲɲɲo maama wae o tɔge o zoore assemble naa tigusim dwi maama na ye yezura tigusim to.
2. Ba baa wane ba fee ɲɲɲo se o zo tigusim delo o na ba lage to.

Wadaa 21

1. ɲɲɲo maama wae o tɔge o di o teo ɲɲɲɲɲɲɲ paare; o nam ta wae o tɔge o voti o kuri ɲɲɲɲɲ o ke ɲɲɲɲɲɲɲ dem wone.
2. ɲɲɲo maama wae o jwoɲ wolim delo o teo ɲɲɲɲɲɲɲ na jege de woli de ɲɲɲɲɲɲɲ maama to, ko ma da ko ma da.
3. ɲɲɲɲɲɲɲ maama dam wo taa tɔge de ɲɲɲɲɲɲɲ kwora na we tei to mo. ɲɲɲɲɲɲɲ bam kwora kam mo yei ni ka bere ɲɲɲɲɲɲɲ bam na wo kuri ba ɲɲɲɲɲɲɲ dem paare tiina tei to. Kurim dem jege se ko de voti lao naga mo, se ɲɲɲo maama voti o boboɲa na laga tei to, ye se ko de voti wadaa kam naga chekke.

Wadaa 22

Naano maama teo gumente jege se de taa choo o rwea laja ne de de dam, de de naduni dedaane de na jege nimoro tei de sateene dedwonna to se ko pa naano wom rwea ja kuri se o wane o ji naano lanyerane.

Waada 23

1. Nkoko maama wae o ke totorj, o wae o kuri o boborja na de totorj delo, ye fee wora se totorj dem taa jege kuri na pa o ywonni de wopwolo ye o ba lia we ba wo zarj ba le o totorj dem ne to.
2. Nkoko maama ka, ye ko ba chuli o na ye wolo dwi to, jege se o taa jworj njweo na mae de o totorj dem dam na mae tei to mo.
3. Wolo maama na torja ko marj se o njweo taa ye zegere se ko wane ko ni o tete dedaane o diga tiina lanyerane. Ko ta marj se o taa ne fee o totorja jei ne.
4. Nkoko maama wae o toge o zoore totorja jei tigusim yalo na wo woli o o totorja lanja seini to.

Wadaa 24

Naano maama jege chwonja se o taa jege sio de sio manja, dedaane hawase bagera o na o ke totonja jei ne to; ye o ta wae o jwon daa bem wone o jeini ɔɔɔ ne o sia ye ba baa le o ɔweo wone.

Wadaa 25

1. Fee wora se nɔɔno maama taa ɲwe ɲwea na jege kuri ye ka ywoma ka pae o tete de o diga tiina to. Ko maɲe se wodiiru, zora jei, assibita na ni yezura seini to dedaane won-telo maama na wo woli pa se ɲwea taa ywoma to taa wora. Fee ta mo wora se wolim taa wora ko pae nɔɔno maama nenɛene o na ba toɲa, o na weela, naa o na jigi nabwom jaweo ɲwaane, o na ye badeim naa kadeim, o na kwe naa nɔɔno na ye zore tu, o ware se o ni o tete banja ne.
2. Fee wora se ba taa fage ba ni niina de bia banja ne lanyerane. Bu maama, o jege kwo yoo o ba jege kwo yoo, ko maɲe se ba ni o banje ne mo ba woli o se o ke nɔɔno.

Wadaa 26

1. Nkono maama jege chona se o ke sikuuli. Sikuuli veija, ko zege prameiri sikuuli ko vo yi Junia Sekondeiri Sikuuli, wo taa ye zεεra mo, ye ko ta ye fefeo mo se bu maama vo sikuuli se ko yi konto. Tekenekal Sikuula de totonja berem sikuula nenεene Koleja de wo taa wora se balo na wo vo da to vo. Univesiti de sikuula kamuna yadwonna de wo taa wora se balo na paase ba tεesa lanyerane to vo.
2. Sikuuli veija naa tɔn-yeino ye se ko pa nkono swa mo poore se o wane o bre kolo maama na lana ko pa nabiino se ko ja wopwolo de yezura ko ba to. Ko jege se ko ja nimɔɔ de badworo mo ko ba de sateene logo banya ne, de nabiina dwi maama de wejɔɔna dwi maama se ko zeini logo banya tigusim totonja dwi maama na woli logo maama yezura to.
3. Tiina jege chwonja se ba kuri ba na wo taa laqe se ba bia zamese tɔɔ sikuuli delo dwi wone to.

Wadaa 27

1. נכחנא מאמא ואע ו תגוע ו קע ו נאבארא קעקע ו נא לאגע תעי, דע קעינא יאדווננא, דע "Science" נא יאנע ודוננו תעל מאמא קו בא נאביינא יירימ נאא וולימ הוואנע תו.
2. נכחנא מאמא נא פופונע ו נכח ו נא יעי קולו מאמא לוגו לאמ הוואנע תו, פיע וורה סע בא זעיני נאא בא וולי ו סע ו נע קו מאמא.

Wadaa 28

"United Nations" nia yanto ye se ko pa nabiino maama loqo baɗa wolim, de wopwolo de yezura mo.

Wadaa 29

1. Nɔ́nɔ́ maama jege fee totoŋa se o ke o na zoore takeiri delo maama ne to se ko pa se o taa ye nɔ́nɔ́-ŋwem se o ŋwea ke ywonni.
2. Nɔ́nɔ́ fee totoŋa keiri wone o jege se o dɛ wadɛ sem na lage tei to mo. O ba jege se o ke o gaale naa o ke o chɔge badwonna wo. O nam ba jege chwonja o ke o chɔge kɔkɔ ywonni de nɔ́nɔ́ wopwolo, kɔkɔ zula ŋwaane.
3. Nɔ́nɔ́ maama na tɔge nabiina ŋwea de logo banja chega chwonja wadɛ sento o jege se o tɔge "United Nations" na lage se ko dɛ tei to mo.

Wadaa 30

Nɔ́nɔ́, naa nɔ́nɔ́, naa teo ye zaŋ ba boŋe we ba wo wane ba ke wonjo se ko leiri naa ko chɔge nia yanto ba na tiŋ tɔ́nɔ́ konto ne to.
